

Sygn. akt I UK 97/17

POSTANOWIENIE

Dnia 10 stycznia 2018 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Piotr Prusinowski

w sprawie z odwołania B. O.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w R.
o ustalenie właściwego ustawodawstwa,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 10 stycznia 2018 r.,
skargi kasacyjnej ubezpieczonego od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 13 września 2016 r., sygn. akt III AUa [...],

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 14 listopada 2014 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w R. stwierdził, że B. O., jako osoba prowadząca pozarolniczą działalność gospodarczą, podlega od 1 marca 2009 r. obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowym, wypadkowemu.

Sąd Okręgowy w K. wyrokiem z dnia 5 sierpnia 2015 r. oddalił odwołanie, a Sąd Apelacyjny wyrokiem z dnia 13 września 2016 r. oddalił apelację ubezpieczonego.

Sądy rozpoznające sprawę ustaliły, że ubezpieczony od dnia 27 maja 2002 r. prowadzi działalność gospodarczą na terenie Rzeczypospolitej Polskiej pod firmą C. [...], w zakresie robót związanych ze wznoszeniem budynków. W dniu 21 czerwca 2012 r. organ rentowy ustalił tymczasowo ustawodawstwo brytyjskie, jako właściwe w zakresie ubezpieczeń społecznych w okresach od 1 marca 2009 r.

do 30 listopada 2009 r. i od 1 grudnia 2009 r. do 30 września 2011 r. Informację o ustaleniu ustawodawstwa tymczasowego organ rentowy przekazał do właściwej instytucji ubezpieczeniowej. Właściwa instytucja ubezpieczeniowa pismem z 17 sierpnia 2012 r. poinformowała, że nie może potwierdzić ubezpieczonemu ustawodawstwa brytyjskiego i nie wystawi dokumentu A1 potwierdzającego brytyjskie ubezpieczenie społeczne. Kolejnym pismem z 26 sierpnia 2014 r. brytyjska instytucja ubezpieczeniowa poinformowała organ rentowy o wynikach swego postępowania sprawdzającego, stwierdzając, iż ubezpieczony powinien podlegać przepisom polskim.

W rozważaniach prawnych Sądy *meriti* odniosły się do art. 13 ust. 3 obowiązującego od 1 maja 2010 r. rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004 z 20 kwietnia 2004 r. w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dz. Urz. UE nr L 166/1 z dnia 30 kwietnia 2004 r.), zgodnie z którym osoba, która normalnie wykonuje pracę najemną i pracę na własny rachunek w różnych państwach członkowskich podlega ustawodawstwu państwa członkowskiego, w którym wykonuje swą pracę najemną. Zgodnie z art. 16 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 987/2009 z 16 września 2009 r., określającego procedurę dotyczącą stosowania art. 13 rozporządzenia podstawowego osoba, która wykonuje pracę w dwóch lub więcej państwach członkowskich, informuje o tym instytucję wyznaczoną przez właściwe władze państwa członkowskiego, w którym ma miejsce zamieszkania. Wyznaczona instytucja państwa członkowskiego miejsca zamieszkania niezwłocznie ustala ustawodawstwo mające zastosowanie do zainteresowanego, uwzględniając art. 13 rozporządzenia podstawowego oraz art. 14 rozporządzenia wykonawczego. Takie wstępne określenie mającego zastosowanie ustawodawstwa ma charakter tymczasowy. Instytucja ta informuje wyznaczone instytucje każdego państwa członkowskiego, w którym wykonywana jest praca o swoim tymczasowym określeniu. Tymczasowe określenie mającego zastosowanie ustawodawstwa przewidziane w ust. 2 art. 16 staje się ostateczne w terminie dwóch miesięcy od momentu poinformowania o nim instytucji wyznaczonych przez właściwe władze zainteresowanych państw członkowskich, zgodnie z ust. 2, o ile ustawodawstwo nie zostało już ostatecznie określone na podstawie ust. 4 lub przynajmniej jedna z

zainteresowanych instytucji informuje instytucję wyznaczoną przez właściwą władzę państwa członkowskiego miejsca zamieszkania przed upływem tego dwumiesięcznego terminu o niemożności zaakceptowania określenia mającego zastosowanie ustawodawstwa lub o swojej odmiennej opinii tej kwestii (ust. 3 art. 16 rozporządzenia Nr 987/2009).

Zestawiając powyższe normy z dokonanymi ustaleniami Sąd odwoławczy stwierdził, że organ rentowy prawidłowo przeprowadził procedurę z art. 16 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady nr 987/2009 z dnia 16 września 2009r., dotyczącego wykonywania rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady nr 883/2004 z 29 kwietnia 2004r. w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego. Z analizy akt organu rentowego wyraźnie bowiem wynikało, iż brytyjska instytucja ubezpieczeniowa uznała brak podstaw do objęcia skarżącego brytyjskimi ubezpieczeniami społecznymi, informując o tym organ rentowy pismami z 17 sierpnia 2012 r. i 26 sierpnia 2012 r.

Skargę kasacyjną wniósł wnioskodawca, zaskarżył wyrok w całości, zarzucając mu naruszenie:

- art. 13 ust. 3 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004 z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego poprzez jego błędną wykładnię i przyjęcie, że dla realizacji przesłanki normalnego wykonywania pracy najemnej konieczne jest wykazanie faktu rzeczywistego zamieszkiwania na terenie danego Państwa Członkowskiego, w którym wykonywano pracę najemną, oraz ponoszenia kosztów z tym związanych, podczas gdy w świetle tego przepisu wymagane jest jedynie potwierdzenie faktu zatrudnienia,

- art. 6 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych w związku z art. 13 ust. 3 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004 z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego poprzez ich niewłaściwe zastosowanie i przyjęcie, że ubezpieczony jako osoba fizyczna prowadząca pozarolniczą działalność gospodarczą na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej podlega obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym od dnia 1 marca 2009 r.,

podczas gdy ubezpieczony wykonywał pracę najemną w Państwie Członkowskim Unii Europejskiej i winien podlegać ustawodawstwu temu Państwa Członkowskiego.

Uzasadniając przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, wnioskodawca wskazał na istotne zagadnienie prawne odnoszące się do interpretacji przepisów art. 6 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych w związku z art. 13 ust. 3 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004 z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego, które sprowadza się do kwestii, czy dla ustalenia przesłanki normalnego wykonywania pracy najemnej konieczne jest, oprócz potwierdzenia faktu zatrudnienia, także wykazanie faktu rzeczywistego zamieszkiwania i ponoszenia określonych kosztów na terenie danego Państwa Członkowskiego, w którym wykonywano pracę najemną.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

W sprawie nie zachodzą przesłanki z art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 2 k.p.c. Zagadnienie prawne uzasadniające przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania powinno być istotne, co oznacza, że dana kwestia sprawia poważne problemy interpretacyjne. Potrzeba wykładni przepisów prawnych tylko wówczas uzasadnia interwencję Sądu Najwyższego, gdy budzą one poważne wątpliwości interpretacyjne lub doszło do rozbieżności w orzecznictwie. Strona wnosząca skargę kasacyjną ma obowiązek powyższe kwestie szczegółowo przedstawić, a tym samym zobrazować wystąpienie przesłanek przedsądu. Wobec braku tego rodzaju rozważań trudno uznać, że nadzwyczajny środek odwoławczy powinien zostać poddany merytorycznej ocenie Sądu Najwyższego. Analizując w tym zakresie skargę kasacyjną ubezpieczonego, należy stwierdzić, że nie zawiera ona wystarczającej argumentacji, a tym samym nie może zostać przyjęta do rozpoznania.

Pomijając formalne niedostatki wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, trzeba zaznaczyć, że o oddaleniu apelacji wnioskodawcy decydował mechanizm wpisany w art. 16 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 987/2009 z dnia 16 września 2009 r. Ma to znaczenie, jeśli uwzględni się dwie

okoliczności. Po pierwsze, przepis ten nie stał się podstawą skargi kasacyjnej, co uniemożliwia Sądowi Najwyższemu odniesienie się do niego (zgodnie z art. 398¹³ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy rozpoznaje skargę kasacyjną w granicach zaskarżenia oraz w granicach podstaw). Po drugie, procedura z art. 16 rozporządzenia nr 987/2009 jest wiążąca, a ubezpieczony może dochodzić, że podlegał ubezpieczeniu społecznemu tylko w danym państwie członkowskim. Oznacza to, że Sąd drugiej instancji nie posiadał kompetencji do ustalania, że wnioskodawca podlegał ubezpieczeniu w Wielkiej Brytanii. Wynika to z tego, że stosując procedurę z art. 16 rozporządzenia nr 987/2009 Zakład Ubezpieczeń Społecznych (jak również sądy powszechne) nie jest uprawniony do wyręczania instytucji ubezpieczeniowych innych krajów i przesądzenia, czy praca zarobkowa wykonywana na ich terytorium stanowi tytuł ubezpieczenia (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 11 września 2014 r., II UK 587/13, OSNP 2016 nr 1, poz. 13; z dnia 6 czerwca 2013 r., II UK 333/12, OSNP 2014 nr 3, poz. 47; uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 18 marca 2010 r., II UZP 2/10, OSNP 2010 nr 17-18, poz. 216 i wyroki z dnia 6 września 2011 r., I UK 84/11, LEX nr 1102996, i z dnia 23 listopada 2012 r., II UK 103/12, OSNP 2013 nr 19-20, poz. 238). Zapatrywanie to podyktowane jest tym, że poszczególne systemy zabezpieczenia społecznego mają charakter autonomiczny, a przepisy prawa unijnego mają na celu jedynie skoordynowanie ich funkcjonowania.

Mając na uwadze powyższe tezy okazuje się, że zagadnienie prawne przedstawione przez skarżącego nie jest pomocne przy rozstrzygnięciu niniejszej sprawy. Okoliczność, czy do ustalenia przesłanki normalnego wykonywania pracy najemnej konieczne jest zamieszkiwanie i ponoszenie kosztów na terenie danego państwa członkowskiego, może mieć znaczenie w trakcie postępowania o podleganie ubezpieczeniu społecznemu (zabezpieczeniu społecznemu) w Wielkiej Brytanii. Polska instytucja ubezpieczeniowa miała prawo, a wręcz obowiązek wydać pozytywną decyzję co do ubezpieczenia społecznego z racji prowadzonej działalności gospodarczej (której wykonywanie jest bezsporne), kierując się ustaleniami dokonanymi w trybie art. 16 rozporządzenia nr 987/2009. Wzruszenie tych uzgodnień jest możliwe, jeśli brytyjska instytucja ubezpieczeniowa zmieni zdanie i uzna ubezpieczenie wnioskodawcy. Wychodząc z tego punktu widzenia,

staje się jasne, że w rozpoznawanej sprawie zagadnienie prawne zgłoszone przez ubezpieczonego nie ma wpływu na prawidłowość zaskarżonej decyzji. Mając to na względzie, jasne jest, że nie doszło do spełnienia przesłanki z art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 2 k.p.c.

Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji.

aw